Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Лэнин-Сталин пашам вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

Йамдэ лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН органжэ
1937 ий, 4 йанвар
№ 1 (437)

САЙ ДА ОТЛИЧНЭ ТУНЭМШАШ ВЭРЧ!

Пэрвой чырыкыштэ школлаштэ шуко уда (плохо) отмэткэ-влак ыльыч. Кокымышо чырыкыштэ начар отмэткэ-влак йатыр изэмыныт, шагалэмыныт.

Тэвэ VI классыштэ тунэмшэ **Иаковлэв Пэтырын** (Азйал пэлэ кыдалаш школ) пэрвой чырыкыштэ кок отличнэ отмэткыжэ ыльэ гын, кызыт 6-ыш кӱзэн. VII-шэ классыштэ тунэмшэ **Новиков Сэрэйын** ик отличныйжэ улмаш гын, кызыт 4 отличныйжэ, да 14 сай отмэткыжэ лийын.

V-шэ классыштэ тунэмшэ **Ласточкинын**, пэрвой чырыкыштэ 7 начар отмэткыжэ лийын. Кокымышо чырыкыштэ тунэмаш ударнын пижын, начар отмэткыжэ руш йылмэ дэнэ вэлэ кодын.

Пионьэр, тунэмшэ коклаштэ [illegible] школыш коштмаш Азйал школышто 94,61 процэнт гыч, кокымшо чырыкыштэ 97,43 процэнтыш кӱзэн.

Тидэ чылажат тунэммаштэ сэҥымаш-влакым, тунэмаш пионьэр сэмын пижмым ончыктат.

Тугэ гынат, тунэммэ ындэ сай кайа манын тыпланаш нигузэат ок лий. Тунэммаштына альэ пэш шуко ситыдымаш уло.

Кугу-Кулийал тӱҥалтыш школышто (Морко район) пэрвой чырыкыштэ, чумыр школышто 10,9 процэнт отличнэ отмэткэ улмаш гын, кызыт чылажат 5,9 процэнт вэлэ кодын. А пионьэр-влак коклаштэ гын отличнэ отмэткэ чылажат 3 процэнтым вэлэ эрталтэн. Тидэ школыштак отрӓд совэт вуйлатышэ **Николайэв Зосим** 2-шо чырыкыштэ чылажат ик отличнэ отмэткым гына налын.

Азйал пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ пионьэр отрӓд совэт вуйлатышэ **Чуриков** 4 начар отмэткым налын.

Пионьэр актив тыгэ начар тунэммэк, пионьэр-влакат нунын почэшак шӱдырнэн толыт. Тэвэ Азйал пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ (V-шэ класс). пионьэр **Морозов Василийын** пэрвой чырыкыштэ ик начар отмэткыжэ уло ыльэ гын, кокымшо чырык мучашэш начар отмэткыжэ 3-ыш кушкын.

Тыгай начар тунэммаш шукыжым мэмнан дэчак лэктын шога. Эн ончычак школыш кэчым кодэн, брканэн коштмаш койэш. Эн тӱҥ чийжэ сай да отличнэ тунэмашлан социалист тангасымашым кӱлэш сэмын шарэн, вуйлатэн да жапыштэ тэргэн шогыдымо гыч лэктэш. Адак пионьэр пашамат начарын шындымэ.

Кызыт тэлэ каникулым сай эртарэн, каналтэн, кумышо чырыкыштэ сай да отличнэ тунэммаш—тӱҥ паша лийман. Тидым кажнэ пионьэр, тунэмшэ чэслын шуктыман.

Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армий командиэ дэн начальствуйушо состав ватэ влакын Ушэмыжэ совэщаньэ.
Сӱрэтыштэ: Моско гарнизонысо командир-влакын йочашт совэщаньэ прэзидиум члэн Сталин, Ворошилов, Гамарник, Орджоникидзэ йолташ-влак коклаштэ.

Фото С. Лоскутовын (Сойузфото).

Иара жапнат арам ок йом

Мэ чыланат куанэн канаш тӱҥална. Вэсэлан каналташ да канымэк пайда лийжэ манын мэ лӱмынак тыгай изи планым ыштышна:

5-шэ Йанвар кэчын чылан тӱшкан мунчалташ кайэна. 6-шо йанварыштэ школыш чумырген проэкционно фонарь дэнэ тӱрлӧ сӱрэтым ончэна; 7-шэ кэчыштэ школэш спэктаклым ыштэна, а оксажым испан шэмэр йоча-влаклан колтэна. 9-шэ йанварыштэ тӱшкан йэчэ дэнэ ӱчашымашым эртарэна. 10-шо йанварыштэ кашак дэнэ погынэн Пушкинын произвэдэныжэ-влакым лудына.

Планна кэчын илышыш пурэн толэш

Гэрасимов Саньу.

Оршанкэ район, Вэликополь пэлэ кыдалаш школ.

КУМЫЛЭМ УТЛАРАК НӦЛТАЛТЭ

Кумыжйал пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ пионьэр организацыштэ кокымшо ийлан вожатыйлан пашам ыштэм. Ты жапыштэ пионьэр-влак коклаштэ мылам пашам шуко ыштaш логальэ. Мый миймэм годым школышто пионьэр паша пэшак начар ыльэ. Ындэ чыла пионьэрат галстук дэнэ коштыт, чыла тунэмшэ-пионьэр-влакат пионьэрла сай да отличнэ отмэткэ дэнэ тунэмаш, пэнгыдэ дисциплин вэрч кучэдалыт.

Старшэ вожатый-влакын совэщаньыжэ мыланна ончыкым пашам кузэ ыштaш тӱҥалмаштэ кугу паша опытым пуыш. Тидэ совэщаньыштэ ВКП(б) Обком сэкрэтарь Врублэвский йолташ ышкэ докладыштыжэ пионьэр паша нэргэн пэш сай каласыш: „кэч могай пашамат йбраташ кӱлэш; пионьэр-влаклан у Конституций да Марий Область гыч рэспубликышкэ савырнымыж нэргэн умылтарэн шогаш кӱлэш"—маньэ. Совэщаньэ мэмнам адакат пашаш кӱлыврак пижаш ӱжӧ. Тышагын мыйын адакат утларак кумылэм нӧлталтэ.

Йушканов Гришэ, Морко район, Кумыжйал пэлэ кыдалаш школ.

Экскурсийым ыштат

Азйал пэлэ кыдалаш школ (Морко район) тэлэ каникулым сайын йамдылалт ваш лийэ.

Туныктышо-влак полшымо дэнэ, школ воктэнак кужу ий курыкым ыштымэ. Ты курыкышто йол йэчэ дэнэ мунчалтат.

Лум ӱмбалнэ мунчалташ да, пасушко лэктын коштaш, школ дирэкцэ 10 мужыр кужу йэчым налын.

Тидын дэч посна, каникул жапыштэ тунэмшэ-влакым Моркышко экскурсий дэнэ кондат.

Моркышто, нунылан элэктричэствэ станцым, радиоузэлын паша ыштымыжым ончыктат. Тунэмшэ-влак вий дэнэ радиоузэл гыч концэрт пуалтэш.

Гр. Б-в.

АВАЙЫМ ТУНЫКТЭМ

Мый Азйал пэлэ кыдалаш школышто, 7-шэ классыштэ тунэмам. Мыйын авам лудынат, сэрэнат ок мошто ыльэ. Мый туныктымэм дэч вара, ындэ лудынат, сэрэнат моштэ. Кызыт авайым шэршот дэнэ шотлаш туныктэм. **Григорйэв Элэксандр.**

Нормым пуат

Шэрнур пэлэ кыдалаш школышто, (Шэрнур район) 8-шэ классыштэ тунэмшэ-влак ПВХО, ГСО, ОСО значоклан нормым пуат. Но ты пашашкэ чыла тунэмшэ-влакак ушнэн огытыл—9 пӧрйэн дэн 5 ӱдрамаш вэлэ улыт.

Блинов Л.

Каникул годым мунчалтат.

И. П. Пэтров йолташ тунэмшэ-влак коклаштэ

Урок пытыш. Тунэмшэ-влак чыланат школын кугу классышкыжэ погынышт.

Изиш жап эртымэкэ Мари Рэспублик Исполком вуйлатышэ, Чрэзвычайнэ VIII-шэ Совэт сйэздын дэлэгатшэ **И. П. Пэтров** йолташ да моло-влак классыш толын пурышт. Тунэмшэ-влак Пэтров йолташым кугу куанымаш дэнэ, рўжгэ совым вырэн ваш лийыч.

Школ диpэктор В. А. Гусэв Пэтров йолташлан мутым пуа. Класс кöргыштö кид совымаш адакат чот шургалтэш.

Пэтров йолташ Чрэзвычайнэ VIII-шэ Совэт сйэздын пашажэ нэргэн, Сталин йолташын докладшэ, у Конституцо, Мари рэспубликэ нэргэн, мэмнан кумда, пэлэдшэ Совэт элын ыштымэ кугу сэнгымашыжэ-влак нэргэн пэш раш ойлэн пуыш. Тунэмшэ-влак моткоч куанэн колыштыч.

Тылэч вара мутланымаш тўналэ. Тунэмшэ-влак Иван Пэтровичлан ышкэ пашашт, илышышт нэргэн каласкалышт.

— Тый кузэ тунэмат?—манын Пэтров йолташ 7-шэ классыштэ **Азманов Тойблат** дэч йодэш.

— Начарынак тунэммаш укэ,—манэш Азманов—химий, йэстэствознаньэ, марий литэратур, матэматикэ, гэомэтрий, физикэ дэнэ отличнэ тунэмам. Сай отмэткэм визыт уло, а посрэдствэнныжэ иктэ,—Азманов Тойблат Иван Пэтровичлан вашмутым пуа.

— Тыйын сэмынэт тунэмшэ-влак шукын улыт мо?—Иван Пэтрович адак йодэш.

— Пэш шукын улыт. Гусэв Алэксэйэв, Пэкпулатов, Вэткин, молат мыйын гайэмак тунэмыт. Мыйдэчэм сайын тунэмшат йатыр уло,—манын Азманов куанэн пэлэшта.

Иван Пэтрович моло тунэмшэвлаклан йатыр йодмашым пуыш.

Чэндэмэров йолташ пионьэр отрйадын пашажэ нэргэн ойлыш. ВЛКСМ Рўдö Комитэтын II-шо плэнумжо дэч вара пионьэр отрйадыштэ паша йатыр сайэмын. Отрйад сбор кызыт вэсэлан эртаралтэш. Политик-воспитатэльнэ пашаштат сайэммаш уло. Пионьэрвлак общэствэннэ пашам активнэ ыштат. Гусэв Алэксэй колхозниквлак коклаштэ 32 экзэмпльар газэтым шарэн. Школышто физкультур пашам вийангдымэ. Физкультур ўзгар ситышын уло. Школ дирэкцэ кызыт адак 5 мужыр йэчым налын.

— Тыйын ачат колхозышто мо?—Иван Пэтрович, Пэкпулатов дэч йодэш.

— Мэ чыланат колхозышто улына. Колхозышто илыш сай, вэсэла. Мэат ышкэнан колхозышто Сталинский Конституцым лончылэн улына. У Конституцо колхозниквлакым пэш чот куандарэн,—манэш Пэкпулатов.

Тунэмшэлан права илышыш пуртaлтмым да тидэ Сталинский Конституцэш законодатэльнэ пэнгыдэмдалтмым Гусэв В. А. вэрысэ примэр дэнэончыктэн пуа.

— Тэвэ мутлан Кугэнэр йалым налына. Рэвольуцо дэч ожно тидэ йалыштэ кугу школ пытарышэ огыл, тўнгалтыш школ пытаршыжат пэш шагал ыльэ. Кугэнэр йал мари-влак пычкэмыштэ, лавраштэ, кулак кид йымалнэ орланэн илэныт. Совэт властьым ыштымэ дэч вара, 20 ий жапыштэ Кугэнэр йал моткоч кугу ошкыл дэнэ ончыко, коммунизм илышыш тошкалын. Кызыт Кугэнэрыштэ колхоз илыш пэлэдэш, культур кушкэш. Вэршинин П. В. аспирантурым тунэмын пытарэн, шукö йэн-влак кугу школым пытарэныт, Вэршинин А. Н. войэннэ кугу школышто тунэмэш, кыдалаш школлаштэ 17 йэн тунэмыт. Тунэмдымэ дэн шагал тунэммашым пытарымэ. Кугэнэр йал марий-влак колхозышто культурно илат—манын Гусэв ойлыш.

Мэмнан илыш Пўтынь Совэт Ушэм кумдыкэш тыгайак сай.

Мутланымаш ик шагат утла шуйнын. Тунэмшэ-влак у Рэспублик Исполкомын вуйлатышыжэ Иван Пэтрович Пэтров йолташлан 1937 ийыштэ сайын да отличнэ гына тунэмаш мутым пуышт.

К. А. Лэнский.

Кой Сола ПКШ, Шэрнур р-н

Сайын да отличнэ тунэмаш тўнгалына

Мый 7-шэ классыштэ тунэмам. Кокымшо чырыкыштэ мыйын 3 прэдмэт дэнэ посрэдствэн лийэ. Кумышо чырыкыштэ сайын да отличнэ тунэмаш тўнгалам, посрэдствэн отмэткэм иктат ынжэ код.

Срэдин Элэксандр. Азаново ПКШ, Иошкар-Ола район.

„Йўштö кугыза."

У ий йолко
Мэмнан дэн.

У ий йолко
Капиталист эллаштэ.

ТЭЛЭ КАНЫШ

Ну могайэ тэлэ кэчэ,
Пэшак сайэ йандар йуж.
Моткоч чаплэ тачэ кэчэ;
Лум лумэш вэл „выж" да „вуж".

Шукын лэктыч чийэн йэчым
Чот шўкалын тойа дэн.
Вончэн кайышт олык пэчым
Пўнчэр сэр дэк йуарлэн.

Укшэрлажым шарэлтэн
Пўнчэр сылнын койалэш.
Вэлшэ лумым авалтэн
Пуйто ош пижым чийалэш.

Вот тўнгалыч йоча-шамыч
Волаш ўлык тангасэн.
Тойа дэнэ чот шўкалыч,
Иандар йужым авалтэн.
Ваштар йэчэ пэшак писэ;
Волат шукын почэла.
Сэмон корным огэш висэ—
Ончык лэктэ мардэжла.
Лумым лонгын пурэн возэ
Талын волышо Эчан
Тагына гай лакэ кодо—
Вола угыч йалт поран.

Чалай Васлий.

Зайцэва пашам вийангдыш

Марий искусство тэхникум пэлэнсэ пионьэр отрйадыштэ 34 пионьэр уло. Ты мартэ тыштэ пионьэр паша нымат ыш кайэ. Кызыт вожатыйлан мэмнан дэкэ Иошкар-Ола горкомол Зайцэвам колтэн. Садланак паша йöршэш вашталтын. Чыла пионьэр-влак „Иамдэ лий", „Клич пионера" газэтым налыт да, шарат. Тэвэ Абрамов И. кок кэчэ коклаштэ 29 тэнгэт 94 ырдан „Иамдэ лийым шарэн".

Отрйадна Пушкин колымылан 100 ий шумым паlэмдашлан чот йамдылалтэш. Лўмын пусакым ыштымэ. Кокымшо звэнасэ пионьэр-влак альбомым йамдылат. Альбомэш Пушкинын йоча жапшэ гычак портрэт-влак, илымэ вэржэ, почэламут-влакшэ пэчэтлалтыт.

Лаж-Ваньу.

Тунэммын сайлыкшэ вэрч кучэдалза

Рвээ-влак, II чырыкым тунэм пытарышна. Каникулна шуо. Кызыт сайын канэн мошташ кўлэш. Сайын каныммэкэ, III шо чырыкым у вий дэнэ сай да отличнэ тунэмаш пижаш!

Иктым каласыдэ ныгузаат кодаш огэш лий: тунэммын сайлыкшэ вэрч альэ мартэат кўлэш сэмын огына кучэдал. Факт дэч бордышкö нигушкат от кай. Тэвэ У Торйал пэлэ кыдалаш школышто 5 классыштэ тунэмшэ Смирнов Йыван рэдакцышкэ сэрышым возэнат, эсогыл адрэсымат сайын, грамытнэ возэн огэш мошто. Тыгэ возэн колтэн: МАО горыт Иошкар-Ола, ульитса Карл Маркыс дом № 33. В газэту „Иамдэ лий".

Иалт öрмаш, Смирнов кужэч тыгэ „возаш" тунэмын, кö туныктэн? Тыштэ туныктышым гына титаклаш огэш лий, Смирновын ышкэнжынак сайын тунэмаш тыршымыжэ укэ. Раш пэлэ: тудо нымогай сылнэ книгамат рушла огэш луд, тунэмашат ок тыршэ.

Почэш кодшылан полшат

Мэмнан отличнэ тунэмшэ-влак почэш кодын тунэмшэ-влаклан полшат. Нунылан посна заньатий эрэак лийэш. Почэш кодшо-влакат ындэ моло йолташыштым поктэн шуыт.

Охотин А.
Вэс-шўргö ПКШ, Морко район.

Мэмнан, тунэмшэ-влакын кажныштын гайак йэчына уло. Каникулнам сайын эртарэна—йэчэ дэнэ мунчалтэна, курыкат уло. Адак тўшкан пасушко, чодрашкэ йэчэ дэнэ лэктын курштална.

Кожэвников М.
Ронго район, Руйа-сола ПКШ.

ЗВЭНА ВОЖАТЫЙЛАН МОМ ЫШТЫМАН?

Звэнаштыда значкист-влакым шукэмдаш полшыза

Эн пэрвойак йоча-влакын значокышт-влаклан (БГТО, ЮВС, ПВХО, ЮАС, молат) ышкэ нормым пуаш тыршыза, йоча-влакланда умылтарыза.

Кажнэ звэна сборыштыда значок-влаклан нормо пуаш йамдылалтса (физкультурым, стройым ыштыза, противогазым, Морзэ азбукым, пэрвой полыш пуаш тунэмза). Звэнада дэнэ войэн модыш дэнэ модса, модыжышкыда топографийым, Морзэ азбукым пуртыза.

Сборышкыда значоклан нормо пушо комсомолэц-влакым ӱжса, тэндалан нуно полшышт. Значоклан нормо пушо пионьэр-влак нормо пуыдымо пионьэрым туныктышт.

Кажнэ пионьэр ышкыланжэ кэлшышэ жапым ойырэн, тэк нормо пуашлан йамдылалтшэ.

Звэнаштыда книгам, журналым, газэтым пырльа лудса да лончылыза

Тый оҥай книгам лудынат гын, садэ книгатым моло йолташэт-влакланат пу, ту книгам лудаш тэмлэ.

Звэна сборэшда партийнан вождьыштын илышышт нэргэн, граждан сар нэргэн, Йошкар армий, маршал-влак, гэройвлак нэргэн, ССР Ушэмын Конституцыжо, наук дэн тэхник открытий нэргэн ойлымашвлакым лудса. Путэшэствийым, тӱрлӧ оҥай приключэньым, газэт гыч элнан эн кӱлэш политик событийжым да вэс эллаcэ илышым лудса.

Школышто туныктышо-влакын лудаш шӱдымӧ книагам чыланда муын огыда кэрт гын, иктажын мумэкшэ погынэн лудса.

Кугурак классын звэналаштыжэ литэратур гэрой-влак нэргэн диспутым ыштыза, тӱрло тэмэ дэнэ пионьэр-влакын докладыштым колыштса, газэт гыч да журнал гыч лудмо статьйадам тэргыза, лончылыза.

Звэнаштыда модышым эртарыза

Книга гыч, йоча влакын газэтышт гыч, журнал гыч оҥай модыш-влакым ойыркалыза. Ту модыш-влакым эн пэрвой ышкэ сайын тунэмза, а варажым сборэшда модса. Сборэшда эн йӧратымэ тошто модышда дэнат модын кэртыда.

Тӱрлӧ модышым тэ „Игры юных пионеров“ сборникышт да „Молодая гвардия“-н 1934 ийыштэ лукмо книгаштышт (модыш книга) муын кэртыда. Тушто пэш шуко тӱрлӧ, сай модышат уло.

Йоча-влакын ышкэныштым пионьэр сэмын кучэн моштымыштым эскэрыза

Пионьэр-тунэмшэ-влак, тыланда изиньэкак ышкэ дэчда кугу-влакым, ача авадам, йэшдам, туныктышым, ышкэ йолташ влакдам пагалаш тунэмман, изи ньога-влакым обижатдыман огыл, ваш-ваш полшыман. Школ ӱзгарым аралыза, хулиган-влак вашталэш да шӱрдылын, сайын ойлэн моштыдымо ваштарэш чот кучэлалза.

Тэндан пионьэр-влакда кружок, вэсэла модыш организоватлымаштэ тӱҥалын пушо лийшт манын тыршыза.

Ышкэ пашажым сайын шуктышо пионьэрым уло звэна ончылан моктыза. А пионьэр сэмын ышкэнжым кучэн огэш моштo гын, умылтарыза, ончыкыжо тыгай осал койшым ончыкташ огэш лий, манаш кӱлэш. Ышкэт гына ойлэн умылтарымэт огэш полшо гын, уло звэнада дэнэ тэргэн налза. Тыгэ пионьэр-влак дэч примэрнэ лиймым йодашлан, эн пэрвойак ышкэ примэрнэ лийман.

Кажнэ пионьэрын йӧратымэ пашажым да ситыдымашыжым палэн налза: йужо лудаш огэш йӧратэ, йужышо сӧрымыжым ок шукто, кумышо—уда йолташ, а нылымышэ галстукым эрэак огэш пыжыктэн кошт. Кажныштлан ситыдымашыштым тӧрлаташ вэсын-вэсын полшыкалыман.

Звэнадан кажнэ пионьэржым общэствэн пашашкэ шупшса

Школын, альэ отрäд выставкэ йамдылаш пырдыж газэт, литэратур журнал лукташ полшыза.

Ий курыкым ыштыза. Тыгыдэ ньога-влаклан пӧлэкым йамдылыза, отрäд, школ дэн да пошкудо рэспублик да тугак гэрой испанийын йочашт дэнэ сэрышым ваш-ваш колтылаш тӱҥалза.

Звэна вийда дэнэ мунчалташ ик мыньар издэрым ыштыза.

Кажнэ пионьэрын звэнан пуымо пашажым жапыштэ, тӱрыс шуктыжо манын эскэрыза.

Звэнадан кажнэ пионьэржэ сайын тунэмжэ манын тыршыман

Пионьэр уда отмэткым налэш гын,—молан уда отмэткэ налмыжым палэн налза. Кӧ шинча: ала ӧрканэн тунэмаш, тугэ гын вожылтарыза, моло сэрйозно чий гын, полшыза. Звэна дэнэ полшэн огыда кэрт гын, туныктышыда дэч, вожатый дэч, комсорг дэч, школ дирэктыр дэч да йодса.

Пионьэр 2—3 уда отмэткым налын гын, пионьэр сборышко жаплан коштмым чарна гынат, тӱрлӧ нагрузко дэч утла гынат сай лийэш. Уда отмэткыжым тӧрлатыжэ манын эркым пуман. Тыгай пионьэрлан физик, матэматик, биологий, историй, литэратур кружоклаш пураш тэмлыза. Мутат укэ, ты кружоквлак сайын тунэмашлан кугун полшат.

А ышкэжэ кузэ тунэмыда, тунэммыда дэнэ примэрым ончыктэн кэртыда? Уда отмэткыда уло гын, сай отмэткэ вэрч ӱжмаштэ уда агитатыр улыда.

Отрäд сборэш ышкэндан звэнан ончыко каймыжым ончыктыза

Отрäд сборэш звэна ышкэнжын моштымыжым ончыктэн кэртэш: изи пьэсым, художэствэн самодэйатэльныстьыштым, литэратур дэн тэхник творчэствыштым, молымат.

Звэнаштэ эрэак йоча-влак пашам ваш-ваш ӱчашэн ыштышт. Ты ӱчашымаш: тунэммаштыда, кӱкшӱтыш тӧрштымаштэ да модмаштэ, маркэ коллэкцэ погымаштэ, молэ огыл, —а чыла вэрэат лийжэ: прогулкылан, кӧ эн пэрвой сай вэрым муэш, кӧ эн ончыч тэнгылым мийэн налэш, молат.

Кажнэ пионьэр ышкэ звэнажын пашажым эн сайын шындышаш вэрч тыршыжэ.

Тунэмшэ-влакым пионьэрышкэ пурташ йамдылыза

Тунэмшэ-влакым звэна заньатыш шупшса, пионьэрын пашажым палыктарыза, торжэствэн обэщаньым тунэмаш пуыза, звэнаштэ тэргымэкыда отрäд совэтлан да отрäд сборлан пионьэрыш налаш лийэш манын шижтарыза.

Тунэмшэ-влакым пионьэрыш кэ пуртымашым кужу жаплан пайрэм, альэ „йодмаш шуко погынымо маргэ“ шуйымо огэш кӱл.

Звэна вожатыйын записной книгажэ лийман

Садэ книган пэрвой могырэшыжэ звэна вожатыйын мо ыштышаш пашажым возыза. Кок страницым рэгистрацэ ышташ кодыза. Ик мыньар страницын шуышаш звэна сборлан мом ыштышашым возаш ойырыза. Тышкэ звэнасэ пионьэр-влакын ойышт, отрäд совэтын заданыжэ, пионьэр газэтын оҥай ойжым, вожатыйын заданьыжым возыза. Ик кок-кум лаштыкэштыда звэнаштыда кӧ кузэ тунэммэ отмэткым чырык пытымэ йэда шындыза. Оҥай книга лӱмым, модышым, мурым возыза. А эн пытартышлан чыла кӱлэш адрэсым вознэ шындыза.

Прогулкым, экскурсийым, походым ыштыза: звэнада дэнэ тэатршкэ, музэйышкэ коштса, лэкцийым колыштса

Прогулкым кужу жаплан ыштымэ огэш кӱл, кужун коштмо йоча-влакын-шӧрыштым тэма. Прогулкышто йоча-влак каналтышт, вэсэлитлышт, модышт, йэчэ дэнэ да йол йэчэ дэнэ ӱчашэн куршталышт, лум дэнэ модышт (но лум дэнжэ шэкланэн модман, ваш-ваш кышкылтмаш лий). Кэнэжым гын, тӱшкан йӱштылын лэкмэкэ, колымат кучаш пэш оҥай.

Экскурсий гын,—йалт вэс паша. Экскурсийын тӱҥжӧ тэвэ мо лийман: ожсо памäтник-влакым палымаш пӱйаштэ, чодраштэ мо-мо (могай чонан-влак) илат, заводышко, опыт ыштымэ пасушко, моло вэрэат кайаш лийэш. Экскурсийышкэ каймэ годым торажмат шотышко налман, пэш мӱндыркӧ кайэн, тӱрлӧ модыш дэнэ корнышто модын йоча-влак экскурсий дэч эн кӱлэшыжым умылэн огыт кэрт.

Походлан ончычак йамдылалташ кӱлэш: коштыш, лум, поран, йӱр дэч шылаш тунэмза, походышто кочкаш шолташ тунэмза.

Тэатршкэ, киношко тӱшкан коштмашым пэш чӱчкыдынак ида ыштэ. Нуно ышкэак тӱшкан коштaш тӱҥалышт манын тыршыза. Могай выставкэ, могай пьйэс, лэкций, тулэч моло лийшаш нэргэнат ончычак уврэтыза да билэтым монь налаш тыршыман. Варажым ончымо кино сӱрэт альэ пьйэс нэргэн каҥашыза.

(„Пионерская Правда“ газэт гыч)

Иубилэй вашэш

Мэмнан лӱмынак ыштымэ Пушкин пусак уло. Пусакыштэ поэтын портрэтшэ, тудын илыш гычшэ тӱрлӧ сӱрэт-влакым ышкэ гыч сӱрэтлэн пижыктылмэ.

7-шэ классыштэ тунэмшэ Морозов Миклай Пушкинын „Сказка о попе и работнике его Балде“ йомакшым книагаш ончыдэак каласэн мошта.

Иубилэйжэ кэчын кугу концэртым ышташ йамдылэна.

Изэгошина Валья.

Иошкар-ола район,

Шэкльанур ПКШ.

Тунэмашат кэртына модынат моштэна.

3-шо могыр „Иамдэ лий“.

2

Вольык такыр кожэрыштэ „ньык-ньак, ньык-ньак“ шокта; ала кöн пийжэ мэрангым покта. Мэат кожэрыш пурышна. Мый лопка йочэмым изи кож воктэн шогалтэн кодышым. Йочэ дэн оргаж лонгаштэ кошташ йöсö, лумжат альэ йыжээ-йажвэ вэлэ.

Иэрэнтэн почэш ошкылам, сэмынэм шоналэм: чынак, мэрангым ужэш гын, мом ышта? Логалда альэ ок логалдэ?

Шукат жап ыш эртэ, лу мэтрлан ончыч кайшэ Иэрэнтэ, мыйын вэк савырнэн, йышт гына пэлэштыш:

— Шып шого! Ит тарванэ! Мый мэрангым ужым... Вэкат лўйэн налам.

Вараже тудо капшым пўгыртэн чойан-шэкланэн оргаж йыр савырныш да, уа шенгэлан йомо. Мый „тонгэ“ шогал кодым.

Кэнэта кўдырчö рашкалтымыла моткоч шучкын „бу-унг!“ шоктэн сургалтэ. Тыгыдэ кож-влак чытырналт кайышт, пушэнтэ укшлашкэ шичшэ лум йырым-ваш мамыкла тўргалтэ.

— Ой-ой,—маньым мый сэмынэм.—Шонго Мартин чот кокыра улмаш. Пычалжэ вэкат Пугачов годсо.

Мый шонышым, ындэ Иэрэвтэжат колэн. Вашкэрак куржын миймым, Йэрэнтэ оргаж воктэн пулышыжым кормыштыл шогылтэш, а ончылныжо, кашка ўмбалнэ, ош пырыс кийа. Пырысын öрдыжшö йöршöш кушкэдалтын, коргыжат койэш.

— Мом лўйшыч?—йодам.

— Мэрангым лўйшым да...—манэш Йэрэнтэ.—Мэранг огыл улмаш, пырыс улмаш...

— Ала, манам, пырыс огыл? Ала шэргэ коваштан йанлык?

— Могай, манэш, тыланэт йанлык? Айдэм пырысак вэрэштын,—манэш.

— Пычалэтшэ сокыр, пырыс дэн мэрангымат ойыркалэн ок мошто,—манам мый, Иэрэнтэм койдарэм.—Ик пырысым арам локтыльыч, коваштыжат ындэ нимолан ок йöрö.

— Пычалжым картэч дэн шўшкынам ыльэ,—манэш Иэрэнтэ

Шуко ыжна кошт. Толшыла Шимай починган тўр пöртышкö каналдаш пурышна. Мый пуштмо пырысым сакалэн миймымат, тудым пöртончылан пыштэн кодышым. Сурт оза Придон Йыван мылэчна йодо:

— Мом тыгэ пудэштарышда?

— Мэрангым,—маньым мый,—мэрангым лўйышна да пырыслан логалын.

Ужам: Йэрэнтэ мыланэм „ит ойло“ маншыла шинчам пўалэш.

— Могай пырыс?—пылышыжым шогалдэн Придон Йыван йодэш.

— Ош пырыс, поч мучашдымэ шэмэ.

— Ак каргымэ тўшка! Тэ вэкат мыйын пырысым пуштын улыда! Мыйын пырыс эрэ кожэрыш коштэш... Кушто пырысыжэ?

Мый пöртончыч колышо пырысым пуртэн, комака воктэн шуйдэрэн пыштышым.

— Мыйын, мыйын пырыс,—манэш Придон Йыван.—Ак каргымэ улыда! Каргымэ тўшка!

Йыванын изи йочажэ „пылыс колэн“ манын вигак магыраш тўнгальэ, а ватыжэ, комака ончылно ала мом удыркалшыжла, мэмнам вурсаш пижэ:

— Авашт чизэ гыч ойырлэн огытыл—пычалым сэкалэн коштыт, йэнгын пырысым лўлдыт. Колышо пырысыж дэнэ шкэныштым шуарэн пушаш... Пычалым вумалыштыт, каварэн кэртдымэ-влак?..

— Тыгай мутым колыштмына ыш шу, омсаш чакалдышна.

— Пырысэтым молан кодэт? Пуштынат гын, нэнгайэ—шолдэн коч,—манэш Придон Йыван, пырысым шэнгэл йол гыч кучыш да, Йэрэнтэн оныжкыжо шолэн колдыш.

Лэктын кайышна. Йэрэнтэ пырысыжым йэчэ воктэн урмаш лакыш кудалтэн кодыш.

— Азырэн пырыс улат,—маньэ сэмынжэ.—Суртыштэт илэн от мошто, бройагэ!

А Тэмит тидымат вашкэ колын шуктэн. Эрлашымак тудо кужу почан мэранг нэргэн йомакым луктын.

IV. Тэмит дэн Йакшывай мэрангым тавалат

У ий эртымэк мэмнан йал калык колхоз нэргэн кангашаш тўнгальэ. Район гыч уполномочэныйвлак толын, погынымашым погэн, колхоз ыштымэ нэргэн умылтарышт. Нуно комсомол йачэйкымат писэштарышт. Тидэ кудлаштак Йошкар-Ола гыч ОБОНО вуйлатышэ Чикильбайэв область уполномочэныйлан кошто. Хозполиткампаньым эртарымэ кокла гыч тудо мамнан ШКМ-ын пашажымат тэргэн нальэ, амышэ йэрым пудыртымо гай пудратыш. Школын мутык улмыжо тудлан пэш раш койо. Школ вуйлатышым вашталтыш. Школлан пакча дэн опыт участкым ышташыжэ вич гэктар мландым муын пуыш. (Тунам школлан мландэ пэш кўлэш ыльэ). Физкультурлык ўзгарым, тўрлö модышым налэдыктыш. Школ ылыжэ, эрыктымэ мўкш омартала вэсэлан илаш тўнгальэ.

Колхоз ыштышаш нэргэн мут йал калыкымат рўзалтарыш. Кодшо ийлаштэ шуко йал-влак колхозым ыштышт, но мэмнан йалыштэ пойан кашакым сэнгэн ышт кэрт. Ындэ нуно йўкынак колхоз ваштарэш отыт шого, „кулакым клас шотышто пытараш“ манмэ мут вуным лўдыктыш. Тугэ гынат, шэнгэчын шкэ ангаштымак куралынт, шкэ мурыштымак мурэныт.

Тидэ тургым жапыштэ мэат йатыр ончэн ыжна шого. Ик тылзэ кудлаштэ школ колэктив вий дэнэ кум спэктакыльым шындышна. Спэктакыль дэч ончыч колхоз нэргэн агитатций. Пионьэр-влаклан тугай задачэ ыльэ: ачаштавамтым умылтараш, йалысэ активистлан полшэн шогаш. Пашана арам ыш лий. Фэвральыштэ пэл йал утларак колхозыш возалтыч. Вуйлатышылан мыйын ачамым сайлышт.

(Умбакыжэ лийэш).

Мадрид фронт. Унивэрситэт городокышто правитэльствэнэ войскан бойэцшэ влак сусыргышо йолташыштым нумал нангайат.

(Сойузфото).

Испан граждан сар фронтлаштэ

Мадрид фронтышто правитэльствын войскажэ Мадрид дэч йўдвэл-касвэлныла сэнгэн налмэ позицыжым пэнгыдэмда. Фронтын чыла участкыштыжат артиллэрий влак ваш-ваш пэш куатлын лўлдыт.

Рўдö фронтышто Аранхуэс лишнэ правитэльствын войскажэ мäтэжник влакын 25 вагонан пойэздым шалатэн. Тидэ пойэздыштэ Талавэрыш кайшэ войска да шуко вооружэньэ ыльэ. Гвадалахар лишнэ правитэльствын войскажэ Атиэнс олам (Сигуэнс дэч йўдвэл-касвэлнэ) сэнгэн налын. Тидэ олам сэнгэн налмашын войэннэ-стратэгик шотышто значэньыжэ пэш кугу. Вэт тидын дэнэ мäтэжник влаклан войскам кэчывэл-эрвэлышкыла кусарэн Тэруэль вэлыш рэспубликанэц влакын наступлэньыштым чактарашышт ок лий. Тугак мäтэжник влакын Сорий гыч наступатлашышт мэшайа.

Арагон фронтышто рэспубликан авиацэ Тэруэльысэ вокзалыш да тидэ оласак мäтэжник влакын позицышкышт бомбым кышкэн.

Испан правитэльствын шонымыжо почэш, 1936 ий мучаштэ мäтэжын эн лўдыкшö жапшэ эртэн. Кызыт рэспубликан Испанийын армийыштыжэ ик мыньар шўдö тўжэм йэн уло.

Мäтэжник судна влак Сантандэр лишкэ толыныт да олашкэ орудий дэнэ лўлдыныт. Олалан энгэк лийын огыл. Правитэльствын самольотшо влак кўзэн тушман судна влакым поктэн колтэныт.

Мäтэжник влакын сэнгэн налмэ вэрла гыч шылын куржшо влак тыгэ ойлат: Овиэдо олаштэ (Астурий) правитэльствэннэ артиллэрийын газ заводым шалатымыжэ дэнэ ола освэщэньэ дэч посна кодын. (ТАСС).

Мэмнан полышна

Ошўргö тўнгалтыш школышто Йошкар-ола район тунэмшэ-влак испан шэмэр ўдрамаш дэн йоча-влаклан 18 тэнгэм погэн пуэныт.

* * *

Нольадўр образцово тўнгалтыш школышто тунэмщэ-влак (Иошкар-ола район) 40 тэнгэм погэныт.

* * *

Кой-сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур район) тунэмшэ дэн туныктышо-влак 35 тэнгэм пуэныт.

* * *

Ложйал тўнгалтыш школышто (Шэрнур район) 15 тэнгэм погэныт.

* * *

Шэкльанур пэлэ кыдалаш школышто (Иошкар-Ола район) тунэмшэ-влак фашист мäтэжник ваштарэш кучэдалшэ испан шэмэр-влаклан 37 тэнгэ оксам погэн пуэныт.

У Конституцым мэмнан йэшна саламла

У Сталинский Конституцым пэнгыдэмдымэкэ, мый тудым йэшыштына йўкын лудын лэктым. У Конституцо ыштышэ Сталин йолташлан йэшна пэш кугу таум каласыш. Марий Автоном Совэт Социалист Рэспублик лиймылан куанымына дэнэ кугу тау дэч молым каласэн мошташат ок лий.

Иаковльэв И.

Морко район, „Патыр“ колхоз.

Иванов пэрвой вэрым нальэ

Мэмнан, Изи Корамас пэлэ кыдалаш школышто (Морко район) шашкэ турнир эртыш. Турнирыштэ 5—7 классыштэ тунэмшэ-влак модыч. Пэрвой вэрым VII класс гыч Иванов Васлий, II-шо вэрым VII класс гыч Фэдотов Ал., III вэрым Кузнэцов дэн Николайэв нальыч.

Пэтухов И.

Отв. рэдактор—Г. Г. БАЖАНОВ

Упол. Марлита № 1. Тираж 10478 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „Мари Коммун“